

<https://doi.org/10.19195/0137-1150.178.17>

Data przesłania artykułu: 31.07.2022

Data akceptacji artykułu: 3.01.2023

OKSANA SAMUSENKO

Kijowski Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, Ukraina

(Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine)

Мотиваційні завдання в практиці викладання української мови як іноземної

Motivational tasks in teaching Ukrainian as a foreign language

Abstract

The paper deals with the issue of foreign language teaching methodology. It presents a question of motivating foreign students to intensify their speech activity while learning the Ukrainian language. The author's principal focus is on the role of motivational tasks in the formation of foreign-language communicative competence, as well as in building professional and social skills by a foreign audience. Results of the conducted research confirmed the usefulness of creating such motivational tasks, based on cross-cultural sources, for foreign students of humanities. Said motivational tasks include open-type creative assignments that are based on the previously received phonetic, lexical and grammar skills and encourage learners to speak out using the Ukrainian language. This article provides models of communication situations, role-playing games, presentations, discussions, projects and some other creative oral and written exercises based on materials about life in Kyiv. The conclusions on the results of the integration of these tasks into the educational process are subsequently presented.

Keywords: Ukrainian as a foreign language, communicative competence, motivational tasks, professional and social skills, linguo-cultural materials

Мотивационные задания в практике преподавания украинского языка как иностранного

Резюме

Статья посвящена вопросам методики преподавания иностранных языков, в частности рассмотрен вопрос о мотивации студентов-иностранцев к активной речевой деятельности

в процессе изучения украинского языка. Особое внимание уделяется роли мотивационных заданий в формировании иноязычной коммуникативной компетенции, профессиональных и социальных навыков иностранных студентов. В результате исследования сделаны выводы о целесообразности создания мотивационных заданий на страноведческом материале для иностранных студентов гуманитарных специальностей. Мотивационными определены творческие задания открытого типа, которые основываются на уже приобретённых фонетических, лексических и грамматических навыках и стимулируют учащихся к порождению высказывания, обеспечивая автоматизацию навыков украинской нормативной речи. В работе предложены модели ситуаций общения, ролевых игр, задания для дискуссий, презентаций, проектных и некоторых других творческих устных и письменных видов работ на материале киевских реалий, а также сделаны выводы о результатах их внедрения в образовательный процесс.

Ключевые слова: украинский язык как иностранный, коммуникативная компетенция, мотивационные задания, профессиональные и социальные навыки, страноведческий материал

Вступ

Проблема підвищення ефективності вивчення іноземної мови залишається актуальною в лінгводидактиці. Незважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій і використання в навчальному процесі різних освітніх платформ і сервісів, потреба мотивувати студентів до активної участі та співпраці на онлайн- чи офлайн-заняттях залишається нагальною для викладачів-практиків. В умовах дистанційного навчання перед фахівцями постали проблеми психолого-педагогічного та етичного характеру, зокрема й створення умов для заохочення студентів до мовленнєвої діяльності під час опанування іноземної мови.

Методика викладання української мови як іноземної має розгалужену систему завдань для оволодіння мовою. Дослідження Оксани Туркевич терміносистеми методики викладання української мови як іноземної фіксує низку терміносполук зі стрижневими словами *вправа* і *завдання*, серед яких чільне місце посідають ті, що покликані формувати й розвивати різні види мовленнєвої діяльності. Передусім зазначимо такі: вправи для навчання аудіювання, вправи для навчання говоріння, вправи для навчання мовлення, вправи для навчання письма, вправи для навчання читання, вправи діалогічного мовлення, вправи монологічного мовлення, вправи для перекладу, синтетичні, аналітичні вправи; завдання для розвитку монологічного і діалогічного мовлення, завдання з видів мовленнєвої діяльності, тренувальне, текстове, письмове, усне завдання тощо (Туркевич, 2015, с. 195–199). З-поміж наведеного розмаїття можемо виокремити й такі, що корелюють із поняттям *мотиваційні вправи / завдання*. Це, зокрема, мовленнєві, творчі, креативні вправи чи завдання, завдання з розвитку зв'язного мовлення, завдання на складання власних текстів тощо (Туркевич, 2015, с. 193–216).

У словнику методичних термінів і понять із теорії та практики навчання мов Ельхан Азімов та Анатолій Щукін визначають мотиваційні завдання як „вправи, що мають стимул до мовленнєвої діяльності, до породження мовлення” [переклад власний] (Азімов, Щукін, 2009, с. 148). Відповідно мотиваційними вправами є завдання відкритого типу, творчі завдання для розвитку мовленнєвих умінь. Такі завдання ґрунтуються на вже здобутих фонетичних, лексичних та граматичних навичках, дають можливість перевірити їх сформованість, вони необхідні для розвитку і вдосконалення мовленнєвих умінь, формування комунікативної компетенції. Як правило, мотиваційною основою виконання роботи є такі фактори: практичність і реальність, тобто вирішення життєвої ситуації чи професійного питання на фактичному матеріалі; інтерес і варіативність, оскільки результати роботи залежать не лише від мовних здібностей, але й від уподобань і бажань студентів. Як зазначають фахівці, серед чинників, які впливають на формування мотивації, найбільшу роль відіграють способи організації навчальної діяльності, наприклад, колективні форми навчання й рольові ігри (Азімов, Щукін, 2009, с. 148).

У ХХ столітті методика викладання мови інофонам зазнала потужного впливу функціонального напрямку в лінгвістиці, який надає особливого значення вивченню функціонування мови як засобу спілкування. Значна роль у цих змінах належить викладачам-практикам, які використовують сучасні освітні технології, зокрема ігрові, проєктні, інтерактивні, проблемного навчання, особистісно орієнтованого навчання, тандем-метод, навчальні технології з використанням відеофільмів та комп’ютерних програм (Капитонова, Московкин, Щукін, 2008); технології роботи з кінофільмом, дискусії, навчальні екскурсії, творче письмо (Швець, 2019). Ці технології підпорядковані формуванню іншомовної комунікативної компетенції студентів і, як правило, пропонують різні види мотиваційних завдань, до складу яких відносимо моделювання ситуацій спілкування, рольові ігри, творчі та проєктні роботи, проблемні завдання, презентації, дискусії. На думку дослідників, комунікативні ігри створюють умови для багаторазового повторення необхідного лексико-граматичного матеріалу, тренують щодо вибору необхідного мовленнєвого варіанта і допомагають психологічно підготуватися до спонтанного мовлення.

Мета статті — визначити роль мотиваційних завдань у формуванні та розвитку іншомовної комунікативної компетенції, професійних та соціальних навичок іноземних студентів, що вивчають українську мову. Досягнення мети потребувало розв’язання декількох завдань: висвітлити поняття мотиваційного завдання в методиці викладання мови інокомунікантам, запропонувати приклади мотиваційних завдань для іноземних студентів гуманітарних спеціальностей та проаналізувати результати впровадження таких завдань в освітньому процесі.

Дослідження є спробою представити приклади мотиваційних завдань та результати їх використання в аудиторії студентів-іноземців, що навчаються в Навчально-науковому інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка за україномовними освітніми програмами на здобуття освітнього ступеня „бакалавр” і „магістр” (Українська мова та переклад (для іноземців), 2020; Українська мова та література (для іноземців), 2020). У системі підготовки іноземних фахівців за згаданими програмами важливими є формування загальних та фахових компетентностей викладача, перекладача та науковця. Нагальними, такими, що потребують вирішення, залишаються питання, які види робіт та форми їх контролю допомагають формувати і розвивати професійну комунікативну компетентність, сприяють розвитку вмінь ефективного спілкування іноземних здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу

Сучасні реалії, новітні освітні тенденції та запити ринку праці потребують постійного оновлення програм навчальних дисциплін, перегляду методів, видів роботи, форм контролю, визначення годин і наповнення самостійної роботи студентів. Домашні завдання в традиційному розумінні — для опрацювання, засвоєння і закріплення теми — поєднуються з різними видами асинхронної роботи, спрямованої на більш широкий спектр практичних і творчих, персональних чи колективних завдань. Проблемно-орієнтований та діяльнісно-комунікативний підходи сприяють ефективності навчання в цілому і заохоченню студентів до активної мовленнєвої діяльності під час вивчення іноземної мови. Завдяки цьому формуються загальні й спеціальні компетентності, які закладені в *Стандарті вищої освіти України*, зокрема, уміння знаходити інформацію, опрацьовувати й аналізувати її, ставити та розв'язувати проблеми, творчо їх вирішувати, організовувати ефективну комунікацію іноземною мовою тощо (Стандарт вищої освіти України, 2019, с. 8–10).

У сучасних умовах викладач докладає максимум зусиль і професіоналізму, щоб мотивувати студентів до участі та співпраці на заняттях як в очному, так і дистанційному форматі. Досвід роботи з іноземцями переконує нас у тому, що мотиваційні завдання доцільно будувати на країнознавчому та краєзнавчому матеріалі, оскільки саме він викликає стійкий інтерес в іноземних студентів і створює мотиваційну основу для виконання навчальних завдань, учить співпрацювати з представниками інших культур та креативно мислити.

Про важливість роботи з навчальним краєзнавчим текстом пише Ганна Швець, яка характеризує його як „автентичний чи модельований текст на

красзнавчу тему, методично-опрацьований (із урахуванням рівня читацької компетентності цільової аудиторії) відповідно до мети навчання і конкретних завдань” (Швець, 2019, с. 260). Дослідниця підкреслює, що такі тексти широко представлені в підручниках і посібниках для вивчення української мови як іноземної і що такий текстовий матеріал є обов’язковим елементом навчально-методичних розробок для іноземних здобувачів вищої освіти гуманітарного напрямку (Швець, 2019, с. 260–263). Пропонований матеріал створює основу для опрацювання комунікативних тем, є стимулом для мовленнєвої діяльності, розвитку вмінь та навичок аудіювання, читання, говоріння, письма, знайомить із національною культурою носіїв мови і розширює світогляд іноземних здобувачів вищої освіти. Реалії, що оточують іноземців під час навчання, можливість використання вивченого матеріалу відразу, а не в прогнозованому майбутньому, вживання в мовленні з носіями мови, — усе це викликає беззаперечний інтерес і мотивує до ефективного опрацювання.

Саме тому для студентів-іноземців, що здобувають освіту в столиці України чи приїжджають сюди за короткочасними програмами, рекомендуємо створювати мотиваційні завдання з тем київських реалій та щоденного життя в місті, з його поїздками в транспорті, потребою купувати і замовляти речі та послуги, дружніми та діловими зустрічами тощо. Так, наприклад, на початковому та базовому рівнях пропонуємо студентам змодельовати ситуації спілкування в київському метрополітені:

1. У вагоні багато людей, ви стоїте далеко від дверей, а вам потрібно вийти на наступній станції. Зверніться до пасажирів.
2. Ви залишили речі в метро. Зателефонуйте в бюро знахідок метрополітену і опишіть, що ви загубили.
3. Ваш телефон впав на колії. Зверніться до співробітників метрополітену за допомогою.
4. Ви плануєте зустрітися з другом. Зателефонуйте другові та домовтеся про зустріч у метро.
5. Перехожий звернувся до вас із запитанням, як доїхати до залізничного вокзалу. Допоможіть йому, дайте інструкцію, як дістатися туди на метро.

Такі вправи повинні містити короткий опис ситуації і формулювання основного завдання, але й можуть складатися з низки питань, тобто створювати покрокову інструкцію чи план виконання завдання. Очевидно, що мотиваційними вони стануть лише у випадку, якщо будуть співвідноситися з рівнем вивчення мови, тобто ґрунтуватимуться на попередньо вивченому матеріалі, знанні відповідних лексико-граматичних тем, і мати комунікативний потенціал.

Мотиваційні вправи доцільно створювати на основі автентичних текстів, метою має бути вирішення повсякденної життєвої ситуації чи професійного завдання. Під час створення таких вправ варто керуватися принципами цікавості, практичності та комунікативності. Для студентів, що здобувають вищу освіту в Києві чи в будь-якому іншому місті України, але

цікавляться історією та сучасністю столиці, мотиваційні завдання можуть бути побудовані на пізнанні київських реалій. Як показує досвід, студенти залюбки знайомляться з історичними фактами та сьогоденням Київського метрополітену, читають автентичні чи адаптовані тексти про лінії та станції метро, описують свій шлях до місця навчання, обговорюють оголошення та рекламу в метрополітені, працюють з відеоматеріалами сайту метрополітену. Одним із завдань після опрацювання відповідного тексту може бути вікторина чи квест на знання цікавих і маловідомих фактів про київський метрополітен, експонати музею метрополітену, правила безпеки користування цим громадським транспортом тощо. Студенти працюють у групах, вони можуть отримати запитання від викладача чи укласти свій перелік: *Яка станція київського метрополітену є найглибшою у світі? Яка станція входить до рейтингу найкращих у світі станцій метрополітену? На якій станції можна побачити історію Київської Русі? Які станції були першими і коли вони почали працювати? На яких станціях можна перейти на інші лінії метрополітену? Яка станція є найбільш завантаженою, де є найбільше пасажирів? Чи можна палити на станціях київського метро? Чому на станціях немає смітників? Чи є жінки серед машиністів метрополітену? Чому співробітники метрополітену носять головні убори червоного кольору? Чому сходи ескалатора рухаються швидше за його поручні?* тощо. Такі завдання орієнтовані на розвиток мовленнєвої діяльності, зокрема вмінь і навичок говоріння та аудіювання, але водночас читання і письма. Корисна інформація, відповідність запитам студентів стають стимулами до пошуків шляхів виконання завдання чи розв'язання проблеми, а також сприяють зануренню в середовище носіїв мови.

Формування навичок монологічного та діалогічного мовлення іноземною мовою відбувається поступово. Сьогодні важливим є вміння робити доповіді й презентації, брати участь в обговоренні, висловлювати і доводити свою думку, вміти утримувати увагу аудиторії, а також долати страх перед публічними виступами. На матеріалі київських реалій студентам-іноземцям пропонуємо такі завдання:

1. Підготуйте презентацію про одну з пам'яток історії та архітектури, знайдіть інформацію, щоб зацікавити та привернути увагу слухачів (Софійський собор, Михайлівський собор, Андріївська церква, Маріїнський палац або будь-яка інша пам'ятка за бажанням студента; орієнтовний час для презентації — 15 хвилин).
2. Підготуйте доповідь про вулицю, площу, район, масив Києва (Хрещатик, бульвар Тараса Шевченка, Печерськ, Поділ, Труханів острів тощо; час на виголошення доповіді — до 10 хвилин).
3. Підготуйте усне повідомлення про одну зі станцій Київського метрополітену. Наведіть основну інформацію та маловідомі факти (5 хвилин).

Такі роботи здобувачі вищої освіти презентують в аудиторії одногрупників, під час країнознавчої та викладацької практик, можуть ділитися ними

в соціальних мережах, використовувати для наукових досліджень чи перекладу. За нашими спостереженнями, іноземні студенти виконують мотиваційні завдання, не порушуючи дедлайнів, що свідчить про інтерес до такого виду роботи.

Хорошою основою для мотиваційних завдань можуть стати відеоматеріали. Так, наприклад, студентам-іноземцям можна запропонувати художні, анімаційні чи документальні фільми та короткі відеосюжети, де представлені факти і цікаві сторінки з історії та сьогодення столиці України (наприклад, „Мультфільм про Київ”; „Київ: найцікавіше”). Можна запропонувати студентам написати текст до відео й озвучити мультфільм, створити свій текст, написати субтитри, зняти своє відео з прогулянки визначними місцями:

1. Подивіться відеосюжет, де в мініатюрі ми бачимо один день із життя Києва. Напишіть текст і озвучте відео.
2. Візьміть інтерв'ю у киян та іноземців про святкування Дня Києва. Запишіть на відео.
3. Запишіть відео про київський метрополітен, щоб популяризувати цей вид транспорту.
4. Подивіться фільм „За двома зайцями”. Знайдіть сцени з фільму на фоні Києва, порівняйте з сучасним виглядом цих місць, опишіть і охарактеризуйте зміни.

Найменша активність студентів на заняттях припадає на завдання діалогічного й дискусійного характеру, причинами чого є як психологічні, так і мовні чинники. Тому під час виконання таких завдань значущою є роль викладача, який має заохочувати студентів брати участь у дискусії, мотивувати і допомагати їм висловлювати свою думку. Варто не лише сформулювати завдання, але й продумати шляхи його виконання, візуалізувати ситуацію за допомогою таблиць, схем, фотографій тощо:

1. Прочитайте текст про те, який вигляд має Київ із космосу. Подивіться на фотографії, зроблені з космічного супутника. На кого схожий профіль столиці України? Чи знаєте ви міста і країни, які за формою території схожі на людей, тварин? Опишіть характер Києва, його жителів. Чи є характер у вашого рідного міста?
2. Заповніть таблицю про три-чотири види транспорту: швидкість, комфорт, безпека, чистота, освітлення, вартість проїзду тощо. Підготуйтеся до обговорення переваг та недоліків метро порівняно з іншими видами транспорту.

Такі завдання доцільно пропонувати для роботи в парах, великих та малих групах, залучати студентів до командної роботи та колективного обговорення, але варто й передбачати персональне право вибору теми, завдання чи ролі відповідно до можливостей, інтересів та вподобань. Значущим є врахування особливостей і потреб аудиторії, використання різнопланових вправ та завдань. Цінну інформацію для роздумів та вдосконалення мотиваційних завдань дає постійний зворотній зв'язок зі студентами, обговорення досягнень і труднощів під час виконання пропонуваного завдання та представлення результатів.

Очевидно, що групова робота має бути обов'язковим елементом заняття, оскільки вона, на думку Ганни Швець, „залучає всіх студентів до інтерактивного мовлення, стимулює розвиток загальнонавчальних і компенсаторних умінь та особистісно важливих рис (здатність працювати в команді, відповідальність, комунікабельність), створює емоційно позитивний мікроклімат у групі” (Швець, 2019, с. 133). На жаль, не всі студенти схильні працювати в групах, виконувати командну роботу, як правило, вони надають перевагу індивідуальним формам роботи, тому варто звернутися до проєктних технологій та кейс-методу, які допомагають формувати ці вміння. На пропонуваному матеріалі студенти можуть виконати такі проєктні роботи:

1. Проаналізуйте перші сторінки туристичних проспектів та сайтів столиці України. Розкажіть, які місця чи пам'ятки на них зображені. Запропонуйте свою візитну картку для одного з екскурсійних сайтів Києва.
2. Створіть емблему / візитну картку міста / обкладинку туристичного довідника. Презентуйте свій проєкт. Підготуйтеся до обговорення та продумайте запитання до представників інших проєктних груп.
3. Ви працюєте над соціальним проєктом, який має на меті з'ясувати задоволеність пасажирів роботою метрополітену. Укладіть список питань. Проведіть опитування.

Кейс-метод, або метод ситуаційного аналізу, який сьогодні широко використовують у вищій школі, також можна віднести до ряду мотиваційних завдань. Під час опису, аналізу й розв'язання певної ділової ситуації відбувається формування іншомовних професійних компетентностей студентів-іноземців.

1. Ви працюєте у весільній агенції. Вам потрібно скласти весільний маршрут Києвом для молодят-іноземців. Клієнти хочуть відвідати традиційні романтичні місця в Києві, а також щось незвичайне. Запропонуйте свій маршрут із позиції іноземців, які навчаються в столиці України.
2. Ви працюєте екскурсоводом. Підготуйте реальну / віртуальну екскурсію метрополітеном 1) для дітей чи школярів, 2) для студентів-іноземців, 3) для іноземної делегації, 4) для батьків, які приїхали в гості до дітей-студентів.
3. Ви працюєте в редакції над проєктом створення правил поведінки під час пандемії для дітей, молодших школярів. Укладіть правила у вигляді коміксів, вигадайте меми.
4. Ви входите до групи викладачів, які створюють правила роботи під час дистанційного навчання в університеті. Напишіть такий документ.

Мотиваційні завдання такого типу сприяють розкриттю й розвитку творчих та наукових здібностей, допомагають подолати комунікативний бар'єр, дають відчуття впевненості у використанні іноземної мови, студенти прагнуть поділитися своїми роботами, результатами й уважно слухають своїх одногрупників.

Мотиваційні завдання на розвиток навичок письмового мовлення на пропонуваному матеріалі розвивають як загальне володіння українською мовою, так і професійну комунікативну компетентність:

1. Напишіть листа батькам чи друзям, розкажіть про Київський метрополітен.
2. Напишіть офіційного листа до служби Київського метрополітену з пропозиціями покращення карти метро.
3. Зробіть допис у соціальній мережі. Повідомте про свої враження від першої поїздки в Київському метрополітені. Порівняйте з іншими, відомими вам метрополітенами в рідному місті, в інших містах та країнах.
4. Ви — журналіст. Напишіть статтю про новини Київського метрополітену.
5. Ви — викладач і співавтор лінгвокраїнознавчого словника для іноземних громадян, що вивчають українську мову. Укладіть словникову статтю для такого видання.
6. Ви — науковець, співавтор енциклопедичного мультимедійного словника, адресованого іноземцям. Підготуйте статтю „Київський метрополітен”.

Завдяки мотиваційним завданням творчого типу студенти-іноземці отримують нові знання, залучаються до систематизації та перегляду раніше отриманих, мають можливість застосувати ці знання в професійному та повсякденному мовленні, набувають практичного досвіду, створюючи власний продукт.

Висновки і перспективи

1. Під мотиваційними завданнями розуміємо завдання, які спонукають інофонів до породження мовлення й розвивають усі види мовленнєвої діяльності. Вони ґрунтуються на вже здобутих фонетичних, лексичних та граматичних навичках і побудовані на реальному й практичному матеріалі. Це завдання відкритого типу, творчі й варіативні у виконанні, спрямовані на забезпечення автоматизації навичок нормативного мовлення. Більшість мотиваційних завдань потребують інструкцій від викладача і певного часу для самостійної роботи студентів.

2. Мотиваційні завдання доцільно будувати на країнознавчому та краєзнавчому матеріалі, який викликає інтерес в іноземних студентів і створює мотиваційну основу для їх виконання. Заохочення інокомунікантів відбувається за умови формування вмій та навичок, що задовольняють потреби спілкування в реальному житті. Варто керуватися принципами цікавості, практичності та комунікативності. Найбільшої популярності в студентів-іноземців здобули завдання, пов'язані з повсякденними ситуаціями (проживання в Києві, поїздки в метрополітені, екскурсійні маршрути, романтичні місця, сучасні реалії пандемії) і майбутньою професійною діяльністю (створення екскурсій, укладання лінгвокраїнознавчої статті для словника, дискусії з теми педагогічної етики, створення правил дистанційного навчання для викладачів і студентів тощо).

3. Мотиваційні завдання виводять навчальний матеріал у мовлення, допомагають сформувати та розвинути комунікативну компетенцію, подолати комунікативний бар'єр, учать будувати і вести діалог, висловлювати свою

думку, позиції чи переконання, надають відчуття впевненості для вирішення щоденних та професійних завдань. Мотиваційні вправи створюють умови для розвитку фахових та соціальних навичок, зокрема вміння спілкуватися в міжнародному середовищі, налагоджувати міжкультурну комунікацію, навички критичного та креативного мислення, роботи індивідуально та в команді, самостійності і відповідальності за науково-дослідні та творчі роботи.

Аналіз та висновки, викладені в дослідженні, можуть стати основою для подальших розробок у цьому напрямку, а наведені приклади завдань можуть бути використані під час освітнього процесу для іноземних студентів, які вивчають українську мову.

Бібліографія

- Азимов, Э. Г., Шчукин, А. Н. (2009). *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. Москва: ИКАР [Azimov, E. G., Shchukin, A. N. (2009). *Novyy slovar' metodicheskikh terminov i ponyatiy (teoriya i praktika obucheniya yazykam)*. Moskva: IKAR].
- Іванов, В. (1961). *За двома зайцями* [фільм]. УРСР: Кіностудія імені Олександра Довженка [Ivanov, V. (1961) *Za dvoma zaytsyamy* [fil'm]. URSR: Kinostudiya imeni Oleksandra Dovzhenka].
- Капитонова, Т. И, Московкин, Л. В., Шчукин, А. Н. (2008). *Методы и технологии обучения русскому языку как иностранному*. Москва: Рус. яз. Курсы. [Kapitonova, T. I., Moskovkin, L. V., Shchukin, A. N. (2008). *Metody i tekhnologii obucheniya russkomu yazyku kak inostrannomu*. Moskva: Rus. yaz. Kursy].
- Київ: найцікавіше. Електронний ресурс: https://www.youtube.com/watch?v=nZ9rZrepbTE&ab_channel=Alex%26HelgaProduction (доступ: 27.12.2021) [Kyiv: *naytsikavishe*. Elektronnyy resurs: https://www.youtube.com/watch?v=nZ9rZrepbTE&ab_channel=Alex%26HelgaProduction (dostup: 27.12.2021)].
- Київський метрополітен. Електронний ресурс: <http://www.metro.kiev.ua/> (доступ: 12.01.2022). [Kyiv's'kyu metropoliten. Elektronnyy resurs: <http://www.metro.kiev.ua/> (доступ: 12.01.2022)].
- Мультфільм про Київ. Електронний ресурс: https://www.youtube.com/watch?v=Ne9Hfj3dq38&ab_channel=Firtka (доступ: 27.12.2021) [*Mul'tfil'm pro Kyiv*. Elektronnyy resurs: https://www.youtube.com/watch?v=Ne9Hfj3dq38&ab_channel=Firtka (dostup: 27.12.2021)].
- Українська мова та література (для іноземців) (2020). Електронний ресурс: <https://philology.knu.ua/osvitni-prohramy/mahistra-oor-pnd-inoz/> (доступ: 20.12.2021) [*Ukrayins'ka mova ta literatura (dlya inozemtsiv)* (2020). Elektronnyy resurs: <https://philology.knu.ua/osvitni-prohramy/mahistra-oor-pnd-inoz/> (dostup: 20.12.2021)].
- Українська мова та переклад (для іноземців) (2020). Електронний ресурс: <https://philology.knu.ua/osvitni-prohramy/bak-opusy-op-ta-proh-nd-inoz/> (доступ: 20.12.2021) [*Ukrayins'ka mova ta pereklad (dlya inozemtsiv)* (2020). Elektronnyy resurs: <https://philology.knu.ua/osvitni-prohramy/bak-opusy-op-ta-proh-nd-inoz/> (dostup: 20.12.2021)].
- Самусенко, О. М. (2021). Використання автентичних матеріалів на заняттях з української мови як іноземної. В: Г. В. Межжеріна, О. Ю. Корчук (ред.). *Світові виміри освітніх тенденцій* (с. 73–75): Київ. Електронний ресурс: <http://imco.nau.edu.ua/wp->

- content/uploads/2021/05/Zbirnyk_23.04.2021.pdf (доступ: 15.12.2022) [Samusenko, O. M. (2021). Vykorystannya avtentychnykh materialiv na zanyattyakhz ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi. V: H. V. Mezherina, O. Yu. Korchuk (red.). *Svitovi vymiry osvityk tendentsiy* (s. 73–75): Kyiv, 2021. Elektronnyy resurs: http://imco.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Zbirnyk_23.04.2021.pdf (dostup: 15.12.2022)].
- Самусенко, О. М. (2020). Основні принципи створення лінгвокраїнознавчого словника української мови для іноземців. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*, 1, Ч. II, с. 13–20 [Samusenko, O. M. (2020). Osnovni pryntsypy stvorennya lnhvokrayinoznavchoho slovnyka ukrayins'koyi movy dlya inozemtsiv. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Filolohichni nauky*, 1, Ch. II, s. 3–20]. DOI <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2020-1-2-2>].
- Стандарт вищої освіти України. Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень. Ступінь вищої освіти: Бакалавр. Галузь знань: 03 „Гуманітані науки”. Спеціальність: 035 „Філологія”. (2019): Київ: Міністерство освіти і науки України. Електронний ресурс: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> (доступ: 15.01.2022) [*Standart vyshchoyi osvity Ukrainy. Riven'vyshchoyi osvity: Pershyy (bakalavrs'kyy) riven'. Stupin'vyshchoyi osvity: Bakalavr. Haluz'znan': 03 „Humanitani nauky”. Spetsial'nist': 035 „Filolohiya”*. (2019): Kyiv: Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Elektronnyy resurs: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> (dostup: 15.01.2022)].
- Туркевич, О. (2015). *Становлення терміносистеми методики викладання української мови як іноземної*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка [Turkevych, O. (2015). *Stanovlennya terminosystemy metodyky vykladannya ukrayins'koyi movy yak inozemnoyi*. Lviv: LNU imeni Ivana Franka].
- Швець, Г. Д. (2019). *Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей*. Київ: Фенікс. [Shvets', H. D. (2019). *Teoriya i praktyka navchannya ukrayins'koyi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsial'nostey*. Kyiv: Feniks].